

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/330/2014
Identifikačné číslo spisu:	1113222609
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Darina Kriváňová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1113222609.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci E. I., bytom P. zastúpeného JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom so sídlom Gr?sslingová 4, Bratislava, o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 Pu 153/2013, o dovolaní Ladislava Zacha proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 14. októbra 2013, sp. zn. 20 CoP 122/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 14. októbra 2013, sp. zn. 20 CoP 122/2013 vo výroku, ktorým odvolací súd odmietol odvolanie umiestneného proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 2. augusta 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-13 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Dovolanie proti výroku uznesenia Krajského súdu v Bratislave zo dňa 14. októbra 2013, sp. zn. 20 CoP 122/2013, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa zo dňa 4. septembra 2013. č. k. 1 Pu 153/2013-20 o d m i e t a .

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava I začal konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia E. I., bytom JS. do ústavu zdravotníckej starostlivosti podľa § 191b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 81 ods. 1 O.s.p. uznesením zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-4 na základe oznámenia Univerzitnej nemocnice Bratislava so sídlom Pažitková 4, Bratislava, pracovisko Nemocnica Staré Mesto Mickiewiczova 13, Bratislava, Psychiatrická klinika LFUK a UNB zo dňa 3.7.2013, pretože umiestnený bol prijatý do ústavu bez jeho súhlasu.

Uznesením zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3 Okresný súd Bratislava I ustanovil umiestnenému opatrovníka Mestskú časť Bratislava - Staré Mesto, Vajanského nábrežie 3, Bratislava na ochranu jeho práv v konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti podľa § 191b ods. 2 O.s.p. v spojení s § 29 ods. 6 O.s.p.

Okresný súd Bratislava I uznesením zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7 rozhodol, že k prevzatíu umiestneného E. I. do ústavu došlo zo zákonných dôvodov, keď vychádzal z výsluchu ošetrojúceho

lekára F. zo dňa 4. júla 2013, z ktorého zistil, že ide o opakovane psychiatricky hospitalizovaného pacienta, odoslaného z CPO Ružinov pre psychotickú dekompenzáciu základného ochorenia. Pri vyšetrení sa prejavilo monologizovanie, štrukturálne poruchy myslenia, pseudofilozofovanie, paranoidné bludné obsahy, zrýchlené myslenie, noncompliantný v ambulantnej liečbe, s diagnózou nešpecifikovaná schizofrénia a s predpokladanou dĺžkou hospitalizácie 4-6 týždňov. Ošetrojúci lekár výsluch a doručovanie uznesení odporučil. Umiestnený E. I. pri výsluchu uviedol, že na kliniku ho priviezli rodičia a išiel dobrovoľne a bol hospitalizovaný na psychiatrii na Malte, kde ho zatvorili, aby nehral na gitare na ulici. Počas výsluchu kládol umiestnený absurdné otázky, či môže mať dom, či môže mať deti, či môže mať priateľku a pod. Následne odišiel, že ide telefonovať rodičom a nepodpísal zápisnicu.

Okresný súd Bratislava I na základe oznámenia advokáta o prevzatí právneho zastúpenia umiestneného E. I. a predložení plnej moci zo dňa 30. júla 2013, zrušil podľa § 29 ods. 4 O.s.p. uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo dňa 4.7.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3, ktorým bol umiestnenému E. I. ustanovený opatrovník na ochranu jeho práv v konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, nakoľko prevzatím právneho zastúpenia umiestneného pominuli dôvody, pre ktoré súd ustanovil opatrovníka.

Uznesením zo dňa 2. augusta 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-13 Okresný súd Bratislava I konanie vo veci vyslovenia prípustnosti ďalšieho držania umiestneného v ústave zastavil, keď ústav súdu oznámil, že dňa 31. júla 2013 bol umiestnený prepustený.

Proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4.7.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7, ktorým vyslovil prípustnosť prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, so žiadosťou o odpustenie zmeškanej lehoty a tiež proti uzneseniu zo dňa 2.8.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-13, ktorým bolo konanie vo veci zastavené, podal odvolanie umiestnený E. I. prostredníctvom právneho zástupcu a žiadal, aby mu súd odpustil zmeškanú lehotu na podanie odvolania proti uzneseniu zo dňa 4.7.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7 a aby odvolací súd zrušil toto uznesenie a tiež uznesenie zo dňa 2.8.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-13 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietal, že v konaní nebol riadne zastúpený a ustanovený opatrovník Mestská časť Bratislava - Staré mesto nebol schopný hájiť jeho záujmy a iba formálne prijal zastúpenie a nikdy neprišiel sním do kontaktu. Preto jeho zastúpenie a vydané uznesenie súdu nebolo v súlade s § 191b ods. 2 O.s.p. v spojení s § 29 ods. 6 O.s.p. Tvrdil, že odvolacia lehota na podanie odvolania začala plynúť od doručenia uznesenia jeho právnomu zástupcovi. Pokiaľ by súd neprijal takýto názor, žiadal odpustiť zmeškanú lehotu na podanie odvolania proti uzneseniu zo dňa 4.7.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7 z dôvodu, že uznesenie bolo doručované umiestnenému v čase, keď bol bez vlastného rozhodnutia a súhlasu pod vplyvom silných utlmujúcich liekov, ktoré mu absolútne znemožnili posúdiť závažnosť doručovanej písomnosti a nebol schopný pochopiť význam a obsah uznesenia. Pretože uznesenie zo dňa 4.7.2013, ktorým súd vyslovil prípustnosť prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti podľa názoru odvolateľa nie je vecne správne, nie je možné považovať za vecne správne ani uznesenie zo dňa 2.8.2013, ktorým bolo konanie vo veci zastavené a preto žiadal obidve uznesenia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-20 zo dňa 4.9.2013 nevyhovel žiadosti umiestneného E. I. na odpustenie zmeškanej lehoty a návrh zamietol s prihladnutím na výsluch ošetrojúceho lekára, ktorý odporučil, aby súd umiestnenému doručil napadnuté uznesenie (zo dňa 4.7.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7), pretože podľa jeho názoru bol v stave, aby obsah doručovanej písomnosti pochopil.

Proti uzneseniu zo dňa 4.9.2013, ktorým súd zamietol návrh umiestneného na odpustenie zmeškanej lehoty podal odvolanie umiestnený E. I., ktorý žiadal napadnuté uznesenie zmeniť a návrhu na odpustenie zmeškanej lehoty vyhovieť.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) uznesením zo dňa 14.októbra 2013, sp. zn. 20 CoP 122/2013 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa zo dňa 4.9.2013, č. k. 1 Pu 153/2013-20, ktorým bol zamietnutý návrh umiestneného na odpustenie zmeškanej lehoty na podanie odvolania, keď

sa v celom rozsahu stotožnil so správnym skutkovým a právnym záverom prvostupňového súdu, že umiestnenému nebránil v podaní odvolania jeho zdravotný stav, ani žiadna iná prekážka, ktorá by predstavovala ospravedlniteľný dôvod zmeškania lehoty podľa § 58 ods. 1 O.s.p. O objektívnej aj subjektívnej schopnosti umiestneného podať odvolanie v lehote aj proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4.7.2013, č. k. I Pu 153/2013-7 nepochybne svedčí skutočnosť, že umiestnený podal odvolanie na pošte dňa 20.7.2013 proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka zo dňa 4.7.2013, č. k. I Pu 153/2013-3, ktoré mu bolo doručené tiež dňa 4.7.2013. Odvolací súd z uvedených dôvodov uznesenie potvrdil podľa § 219 ods. 1 O.s.p. a zároveň rozhodol aj o odvolaní proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 2.8.2013, č. k. I Pu 153/2013-13, ktorým súd prvého stupňa konanie zastavil, tak, že odvolanie umiestneného proti uzneseniu zo dňa 2.8.2013, č. k. I Pu 153/2013-13 odmietol. Vychádzal z ustanovenia § 202 ods. 3 O.s.p., ktoré upravuje neprípustnosť odvolania proti uzneseniu súdu prvého stupňa a § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p., podľa ktorého odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený a v súvislosti s uvedenými ustanoveniami vyslovil názor, že v danom prípade umiestnenému uznesením súdu prvého stupňa, ktorým bolo konanie zastavené, žiadna ujma na jeho procesných právach spôsobená nebola a preto nie je osobou subjektívne oprávnenou na podanie odvolania.

Proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 14. októbra 2013 podal dovolanie umiestnený a žiadal, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zo dňa 14. októbra 2013, sp. zn. 20 CoP 122/2013 a tiež uznesenie súdu prvého stupňa zo dňa 4.9.2013, č. k. I Pu 153/2013-20 a uznesenie súdu prvého stupňa zo dňa 2.8.2013, č. k. I Pu 153/2013-13 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. Prípustnosť procesných väd vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. c/ O.s.p. (účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený) a § 237 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). V dovolaní namietal, že nebol v konaní riadne zastúpený a súd nepostupoval v súlade s ustanoveniami § 191b ods. 2 O.s.p. a § 29 ods. 6 O.s.p., keď mu ustanovil za opatrovníka Mestskú časť Bratislava - Staré mesto, pretože obec môže byť ustanovená za opatrovníka iba vtedy, keď nie je nikto, kto by mohol byť opatrovníkom podľa § 29 ods. 6 O.s.p. a to osoba pôsobiaca v rodinnom, pracovnom, kultúrnom, prípadne inom prostredí, ktoré je účastníkovi blízke. Mestská časť Bratislava - Staré mesto nie je účastníkovi blízka, umiestnený nikdy nemal pobyt v tejto mestskej časti (trvalý pobyt má v Mestskej časti - Podunajské Biskupice) ani nebol v kontakte s uvedeným miestnym úradom. Súd mal ustanoviť za opatrovníka umiestnenému jeho rodiča, lebo aj súdu pri výsluchu, aj lekárom bolo známe meno aj adresa jeho matky. Súd tým, že takto nepostupoval, odňal umiestnenému právo riadne a včas sa brániť proti uzneseniu, ktorým súd prvého stupňa rozhodol, že k jeho prevzatíu do ústavu došlo zo zákonných dôvodov. Zároveň je daný osobitný a ospravedlniteľný dôvod, prečo odvolanie nebolo podané včas a je spravodlivé, aby toto pochybenie zo strany súdu bolo napravené odpustením zmeškanej lehoty, lebo odvolacia lehota mohla začať plynúť až od doručenia uznesenia právnomu zástupcovi umiestneného. Ďalšiu námietku vyvodzoval umiestnený z ustanovenia § 191b ods. 3 O.s.p. a tvrdil, že nebol vypočutý sudcom, nebol zabezpečený osobný kontakt sudcu s umiestneným, o ktorom má sudca bezprostredne rozhodovať, pretože osobný kontakt s umiestneným zo strany súdu má rozhodujúci význam pre posúdenie zákonnosti prevzatia do ústavu bez súhlasu umiestneného. Podľa názoru umiestneného konanie v predmetnej veci nespĺňalo kritériá vyplývajúce z článku 5 ods. 4 Dohovoru a článku 17 ods. 6 Ústavy SR. Umiestnený ďalej tvrdil, že nesprávnym postupom odvolacieho súdu, ktorý odmietol jeho odvolanie, došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. k odňatiu možnosti konať pred súdom, čo odôvodňuje záver odvolacieho súdu, že umiestnenému nebola uznesením o zastavení konania spôsobená žiadna ujma a preto nie je oprávnenou osobou na podanie odvolania. S týmto názorom odvolacieho súdu umiestnený nesúhlasil z dôvodu, že v konaní namieta zákonnosť umiestnenia, ako takého a za danej situácie konanie, v ktorom sa má rozhodovať o zákonnosti či nezákonnosti takého umiestnenia, je v záujme umiestneného a v záujme jeho právnej istoty. Pokiaľ bolo konanie zastavené, umiestnený sa nachádza v objektívnom stave právnej neistoty ohľadne zákonnosti pozbavenia jeho slobody v júli 2013, preto zastavenie konania ohľadne takého zásahu do jeho základných práv a slobôd mu spôsobilo ujmu a je osobou oprávnenou podať riadny opravný prostriedok proti takému uzneseniu. Umiestnený žiadal, aby dovolací súd zrušil nielen dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ale tiež uznesenia súdu prvého stupňa, ktoré napadol odvolaním, a aby dovolací súd vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas a že dovolateľ je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu. Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné, ak je napadnuté zmeňujúce uznesenie (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), alebo uznesenie, ktorým odvolací súd rozhodol vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/) na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b O.s.p.) alebo potvrdzujúce uznesenie, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (viď § 239 ods. 2 O.s.p.). V danom prípade je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie a potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa. Takéto uznesenie nie je uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Prípustnosť dovolania umiestneného preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodíť. Dovolanie by v dôsledku toho mohlo byť procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p.

So zreteľom na obsah dovolania a tiež zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p.

Podľa ustanovenia § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu) odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Ustanovenie § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých inak dovolanie podľa § 239 O.s.p. prípustné nie je.

V dovolaní nie sú namietané vady konania v zmysle § 237 písm. a/ b/ d/ e/ a g/ O.s.p. a procesné vady tejto povahy nevyšli najavo ani v dovolacom konaní. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

V preskúmvanej veci dovolateľ namietal existenciu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. c/ O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený. Procesná spôsobilosť fyzickej osoby, teda spôsobilosť samostatne pred súdom konať ako účastník konania, je totožná so spôsobilosťou vlastnými úkonmi nadobúdať práva a povinnosti v zmysle § 8 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba

povinnosti vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou. Účastník konania stráca procesnú spôsobilosť a schopnosť samostatne konať pred súdom až v dôsledku právoplatného rozsudku súdu o zbavení (obmedzení) spôsobilosti na právne úkony. Fyzické osoby, ktoré nemajú procesnú spôsobilosť, musia byť v konaní zastúpené zástupcom. Nedostatok procesnej spôsobilosti účastníka konania je teda odstrániteľný.

Dovolateľ namietal existenciu procesnej vady v zmysle § 237 písm. c/ O.s.p. neopodstatnene. Dovolateľ nie je právoplatným rozhodnutím súdu zbavený alebo obmedzený spôsobilosti na právne úkony, v konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, bol umiestnenému súdom riadne ustanovený opatrovník pre toto konanie, pričom skutočnosť, že určitá osoba bola v ústave zdravotníckej starostlivosti umiestnená bez jej súhlasu, a že jej bol podľa § 191b ods. 2 O.s.p. ustanovený opatrovník, neznamena, že by v tomto konaní mala postavenie procesne nespôsobilého účastníka konania (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2008, sp. zn. 3Cdo 228/2007). Okrem toho nespokojnosť dovolateľa s formálnym výkonom funkcie súdom ustanoveného opatrovníka, nezakladá procesnú vadu v zmysle § 237 písm. c/ O.s.p.

Dovolateľ ďalej namietal, že konanie v danej veci je postihnuté závažnou procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je taký vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníma možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Z obsahu dovolania je zrejmé, že umiestnený prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. vyvodzuje z toho, že súd nesprávne posúdil jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty, odôvodnený tým, že nebol v konaní riadne zastúpený a súd nepostupoval v súlade s ustanovením § 191b ods. 2 O.s.p. a § 29 ods. 6 O.s.p., keď mu ustanovil za opatrovníka obec napriek tomu, že mu mal ustanoviť za opatrovníka rodiča. Súd mu týmto postupom odňal možnosť včas a riadne sa brániť proti uzneseniu, ktorým rozhodol o prípustnosti prevzatia do ústavu.

V zmysle § 58 ods. 1 O.s.p. súd odpustí zmeškanie takejto lehoty, ak ju účastník alebo jeho zástupca zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Návrh treba podať do pätnástich dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

Zákon v tomto ustanovení umožňuje súdu odpustiť zmeškanie lehoty určenej na urobenie procesného úkonu pod podmienkou, že 1. odpustenie zákon nevylučuje (viď napr. § 240 ods. 2 O.s.p.), 2. dôvod zmeškania je ospravedlniteľný, 3. dôvod zmeškania lehoty mal za následok vylúčenie z úkonu, 4. ten, kto zmeškal lehotu, podal návrh na odpustenie jej zmeškania do 15 dní po odpadnutí prekážky, 5. v lehote 15 dní po odpadnutí prekážky bol urobený aj zmeškaný úkon. Uvedené podmienky sú stanovené kumulatívne; ak nie je splnená čo i len jedna z nich, nemožno žiadosti vyhovieť. Zákon nekonkretizuje, čo sa považuje za ospravedlniteľný dôvod na odpustenie zmeškania lehoty. Ospravedlniteľné dôvody zmeškania môžu byť rozmanité, napr. živelná pohroma, nehoda, úraz, závažné rodinné komplikácie, alebo náhle ochorenie, vždy však pod podmienkou, že ich dôsledkom bolo vylúčenie možnosti urobiť úkon. Určitá skutková okolnosť však môže byť ospravedlniteľným dôvodom v zmysle § 58 ods. 1 O.s.p. len vtedy, pokiaľ medzi ňou a zmeškaním lehoty je príčinná súvislosť. Na jej preukázanie treba doložiť, že k zmeškaniu došlo len v dôsledku tejto okolnosti, a že nebyť tejto prekážky, nedošlo by k zmeškaniu lehoty. Ospravedlniteľnosť dôvodu zmeškania sa vždy posudzuje podľa okolností konkrétneho prípadu. O tom, či sú splnené uvedené podmienky rozhoduje súd na základe preukázaných skutkových okolností.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 50/2002, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003, vyslovil právny názor, že súd neodníma účastníkovi konania možnosť

konať pred súdom tým, že zamietne jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty (§58 ods. 1 O.s.p.), keď neuzná ním tvrdený dôvod za ospravedlniteľný.

K rovnakému názoru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutí v sp. zn. 3 Cdo 232/2005. Najvyšší súd Slovenskej republiky v oboch označených rozhodnutiach (a tiež v prejednávanej veci) vychádzal z toho, že ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. dáva odňatie možnosti konať pred súdom výslovne do súvislosti s faktickou procesnou činnosťou súdu, nie však s jeho právnym hodnotením veci zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Právnym posúdením veci súdom (aplikáciou hmotnoprávneho alebo procesného predpisu na zistený skutkový stav) sa vo všeobecnosti neodníma účastníkovi možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle citovaného ustanovenia. To platí aj v prípade posúdenia opodstatnenosti návrhu na odpustenie zmeškania lehoty. Aj tu ide o právne posúdenie zisteného skutkového stavu, ktorého prípadná nesprávnosť zakladá vadu podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., nie však vadu podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Treba zdôrazniť, že nesprávne právne posúdenie je síce relevantným dovolacím dôvodom v tom zmysle, že ním možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie, ale samo o sebe nezakladá prípustnosť dovolania, teda nie je vadou v zmysle § 237 O.s.p.

Nakoľko súd prvého stupňa neodňal dovolateľovi možnosť konať pred súdom tým, že zamietol jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty, keď neuznal ním tvrdený dôvod za ospravedlniteľný a tiež odvolací súd mu túto možnosť neodňal potvrdením prvostupňového uznesenia, dospel dovolací súd k záveru, že nie je opodstatnená námietka, že v predmetnom konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., v dôsledku zamietnutia návrhu na odpustenie zmeškanej lehoty.

Ďalej dovolateľ namietal, že nerešpektovaním kritérií vyplývajúcich z článku 5 ods. 4 Dohovoru a článku 17 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky súdom, mu reálne bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. a tiež tvrdil, že nesprávnym postupom odvolacieho súdu, ktorý odmietol jeho odvolanie, došlo k uvedenej procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., k odňatiu možnosti konať pred súdom, čo odôvodňuje záver odvolacieho súdu, že umiestnenému nebola uznesením o zastavení konania spôsobená žiadna ujma a preto nie je oprávnenou osobou na podanie odvolania. S uvedeným záverom odvolacieho súdu umiestnený nesúhlasil z dôvodu, že v konaní namietala nezákonnosť umiestnenia ako takého a za danej situácie konanie, v ktorom sa má rozhodovať o zákonnosti či nezákonnosti takého umiestnenia, je v jeho záujme a v záujme jeho právnej istoty. Tvrdil, že sa nachádza v objektívnom stave právnej neistoty ohľadne zákonnosti pozbavenia jeho slobody v júli 2013, preto zastavenie konania ohľadne takého zásahu do jeho základných práv a slobôd, mu spôsobilo ujmu a je osobou oprávnenou podať riadny opravný prostriedok proti takému uzneseniu.

Odvolací súd odmietol odvolanie umiestneného proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 2. augusta 2013, č. k. I Pu 153/2013-13, ktorým konanie vo veci zastavil s odôvodnením, že umiestnený nebol osobou oprávnenou podať odvolanie (§218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Tento záver založil na tom, že v danom prípade umiestnenému uznesením súdu prvého stupňa nebola spôsobená žiadna ujma na jeho procesných právach a preto nie je osobou subjektívne oprávnenou na podanie odvolania.

Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd, (ktorého porušenie namietal dovolateľ), v článku 5 upravuje právo na slobodu a bezpečnosť a podľa odseku 4 každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Článok 17 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky určuje, že prípady, kedy možno prevziať osobu do ústavnej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu, ustanovuje zákon.

Aby nedochádzalo k zneužitiu ústavnej starostlivosti tým, že by niekto bol v rozpore so zákonom bez jeho súhlasu prijímaný do takéhoto ústavu, v ňom zadržívaný a ponechávaný, upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanoveniach § 191a až 191g osobitné konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti súdom (tzv. detenčné konanie). Rozlišujú sa dve štádiá detenčného konania - jednak posudzovanie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, jednak posudzovanie držania osoby v ústave už umiestnenej. Podľa § 191a ods. 1 O.s.p.

ústav je povinný oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode ústav je, prevzatie každého, kto v ňom bol umiestnený bez svojho písomného súhlasu. O každom takto umiestnenom začne súd konanie (§ 81 ods. 1 a 3 O.s.p.) o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu, v ktorom ustanoví prevzatému opatrovníka, ak umiestnený nemá iného zástupcu (§ 191b ods. 1 a 2 O.s.p.). Súd v tomto konaní vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne umiestneného a ošetrujúceho lekára. Pojednávanie spravidla nie je potrebné nariaďovať (§ 191b ods. 3 O.s.p.). V zmysle § 191b ods. 4 O.s.p. do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a O.s.p., súd uznesením rozhodne, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov. Uznesenie podľa § 191b ods. 4 O.s.p. sa doručí umiestnenému, ibaže podľa vyjadrenia ošetrujúceho lekára nie je schopný chápať obsah takého rozhodnutia, ďalej jeho zástupcovi (opatrovníkovi) a ústavu. Umiestnenému a ústavu sa uznesenie doručí do 24 hodín od rozhodnutia, najneskôr však v lehote piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a O.s.p. Ak sa rozhodnutie umiestnenému nedoručuje, musí byť v ustanovenej lehote doručené jeho zástupcovi (opatrovníkovi).

Občiansky súdny poriadok zohľadňuje osobitnú situáciu, v ktorej sa nachádza osoba, ktorá bola umiestnená v ústave bez vyjadrenia jej súhlasu, a so zreteľom na to v § 191b ods. 2 O.s.p. ukladá súdu povinnosť ustanoviť jej opatrovníka, pokiaľ nemá iného zástupcu. Skutočnosť, že určitá osoba bola v ústave umiestnená bez jej súhlasu a že jej bol podľa § 191b ods. 2 O.s.p. ustanovený opatrovník, neznamena ale ešte, že by v tomto konaní mala postavenie procesne nespôsobilého účastníka konania.

V prvom štádiu detenčného konania nemožno od súdu spravidla požadovať vykonanie aj iných dôkazov, než sú výslovne uvedené v § 191b ods. 3 O.s.p. (výsluch umiestnenej osoby a ošetrujúceho lekára). Je však vždy nevyhnutné, aby si súd sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok nielen o možnostiach jej výsluchu, ktorý je jednou z procesných záruk určených na ochranu jej základného práva na osobnú slobodu, ale tiež o schopnosti umiestnenej osoby chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Táto schopnosť je totiž významná z hľadiska vyriešenia otázky, či súd je alebo nie povinný doručiť predmetné uznesenie umiestnenej osobe.

So zreteľom na potrebu ochrany práv osoby umiestnenej do ústavu, zákon ukladá súdu, aby uznesenie, ktorým rozhodol, že k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, doručil nielen zástupcovi (opatrovníkovi) a ústavu, ale zároveň aj priamo umiestnenému (i keď mu bol prípadne ustanovený opatrovník). Ustanovenie § 191c ods. 1 O.s.p. uvádza v tomto smere jedinú výnimku, kedy sa uznesenie súdu nedoručuje umiestnenému - ak sa ošetrujúci lekár vyjadrí, že umiestnený nie je schopný chápať obsah takého súdneho rozhodnutia. Iné dôvody, vrátane iných dôvodov uvádzaných ošetrujúcim lekárom, nie sú z hľadiska tohto ustanovenia právne významné. Vyjadrenie ošetrujúceho lekára je pritom dôkazným prostriedkom, ktorý podlieha posúdeniu zo strany súdu (viď § 132 O.s.p.).

Zo spisu vyplýva, že ošetrujúci lekár výsluch umiestneného a doručovanie uznesení súdu odporučil.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva, za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Právo na osobnú slobodu je zaručené prostredníctvom článku 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článku 8 Listiny základných ľudských práv a slobôd a článku 17 Ústavy Slovenskej republiky. Procesné záruky zákonnosti zadržania fyzickej osoby na základe §6 ods. 9 písm. d/ zákona o poskytovaní zdravotnej starostlivosti (576/2004 Z. z.) obsahuje Občiansky súdny poriadok v § 191a a nasl.

Podľa článku 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem prípadov, upravených v článku 1 Dohovoru, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom.

Podľa článku 5 odsek 4 Dohovoru, každý kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody má právo podať

návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Umiestnený namietal, že v dôsledku odmietnutia jeho odvolania, nebol schopný napadnúť zákonnosť pozbavenia jeho slobody a usilovať sa o prepustenie.

Podľa článku 5 odsek 4 Dohovoru, zatknutá alebo zadržaná osoba je oprávnená začať konanie o preskúmaní procesných a hmotných podmienok, v prípade pozbavenia slobody. Toto ustanovenie garantuje osobe zatknutej alebo zadržanej právo na začatie konania, s cieľom napadnúť zákonnosť ich zadržania, ako aj vyhlásiť ich právo na urýchlené súdne rozhodnutie týkajúce sa zákonnosti ich zadržania a nariadiť ich ukončenie, ak sa preukáže jeho protizákonnosť. Ustanovenie § 191b Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého by mal súd preskúmať takúto vec z vlastnej iniciatívy na základe oznámenia zdravotníckeho ústavu, v ktorom sa nachádza zadržaná osoba, znamená dôležitú ochranu proti svojvoľnému rozhodnutiu s tým, že takéto rozhodnutie je tiež preskúmateľné odvolacím súdom na základe podaného odvolania.

Účelom detenčného konania je zaručiť ochranu jedného z ľudských práv, ktorým je právo na osobnú slobodu. Aj keď súd posudzuje zákonnosť k momentu zadržania, tak skončenie konania bez vydania meritórneho rozhodnutia, je v rozpore s týmto účelom, pretože právo zadržanej osoby na rozhodnutie súdu o zákonnosti zadržania garantované v článku 5 odsek 4 Dohovoru môže byť zabezpečené len rozhodnutím súdu, v ktorom sa súd vysporiada s otázkou, či zadržanie bolo zákonné alebo nie. V prejednávanej veci, v čase rozhodovania odvolacieho súdu o podanom odvolaní umiestneného, ktoré bolo odmietnuté, nebolo ešte súdom právoplatne rozhodnuté, či zadržanie bolo zákonné alebo nie.

Dovolateľ preto dôvodne namietal, že odmietnutím odvolania v konaní, v ktorom namietal zákonnosť jeho umiestnenia, ktorá je nepochybne v jeho záujme a v záujme jeho právnej istoty, pretože sa nachádza v objektívnom stave právnej neistoty ohľadne zákonnosti pozbavenia jeho slobody v júli 2013, mu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Podľa § 191b ods. 4 O.s.p. do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191 a, súd uznesením rozhodne, či k prevzatíu došlo zo zákonných dôvodov (§191a ods. 1).

Podľa § 191c ods. 1 prvá veta O.s.p. uznesenie podľa § 191b ods. 4 sa doručí umiestnenému, ibaže podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára nie je schopný chápať obsah takého rozhodnutia, ďalej jeho zástupcovi (opatrovníkovi) a ústavu.

V danom prípade ošetrojúci lekár výsluch a doručovanie uznesení odporučil (tak ako uviedol aj prvostupňový súd v uznesení z dňa 4.7.2013 a vyplýva to tiež zo spisu, zo zápisnice z výsluchu ošetrojúceho lekára F. č. I. 5 spisu), preto neboli dané zákonné dôvody pre uplatnenie výnimky v zmysle § 191c ods. 1 O.s.p. a rozhodnutie súdu podľa § 191b ods. 4 O.s.p. sa malo doručiť aj umiestnenému s tým, že mal právo podať proti nemu odvolanie. Odmietnutím odvolania, ktoré podal umiestnený ako osoba oprávnená na tento procesný úkon, došlo k odňatiu možnosti pred súdom konať podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo o vadu tejto povahy ide aj vtedy, ak odvolací súd odmietne odvolanie podľa § 218 O.s.p., hoci podmienky pre tento postup neboli splnené. Táto procesná vada zakladá vždy prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť.

Dovolacie konanie má preskúmovaciu povahu. So zreteľom na to sa dovolací súd po zistení, že vyššie uvedeným procesným postupom došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., obmedzil len na zrušenie napadnutého uznesenia odvolacieho súdu. Ostatné otázky nastolené v dovolaní Najvyšší súd Slovenskej republiky v dovolacom konaní neriešil. V opačnom prípade by sa totiž dovolací súd v rozpore s touto preskúmovacou povahou dovolacieho konania zaoberal otázkami, ktoré odvolací súd neriešil, lebo vychádzal z názoru o podaní odvolania neoprávnenou osobou (§218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v Bratislave

vo výroku, ktorým tento súd odmietol odvolanie umiestneného zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania. (§ 243d ods. 1 O.s.p.)

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.